

تئوری منفعت و کاربرد آن در فرآیند برنامه‌ریزی و گزارشگری عملکرد

حسن صادقی

سرشناسه	: صادقی، حسن، ۱۳۵۵ مرداد -
عنوان و نام پدیدآور	: تئوری منفعت و کاربرد آن در فرآیند بودجه‌ریزی و گزارشگری عملکرد/ حسن صادقی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات حکمت و عرفان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۲۳-۳۳-۴ : ریال ۱۵۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: بودجه‌ریزی
موضوع	: Budget process
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۹۷۸/۲۱۵۴/۴HJ ص ۲
رده‌بندی دی‌سی	: ۲۵۲/۴۸۰۹۵۵
شماره ثبت ملی	: ۵۰۷۴۴۳۰

نام کتاب: تئوری منفعت و کاربرد آن در فرآیند بودجه‌ریزی و گزارشگری عملکرد

ؤلف: حسن صادقی

ناشر: حکمت و عرفان

تعداد نسخه: ۲۰۰

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶

چاپ و محاف: مولانا

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۲۳-۳۳-۴

انتشارات حکمت و عرفان

مرکز پخش: تهران، خیابان شهید مصطفی خمینی، کوچه شهید، پلاک ۷

تلفن: ۰۹۱۲۱۴۳۳۶۶۷ - ۰۹۱۳۲۶۰۶۲۷۴ و ۰۲۱۵۵۸۰۶۸

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۹

مقدمه..... ۱۱

فصل اول: ضرورت نظریه پردازی در حرفه بودجه‌ریزی..... ۱۳

بودجه‌ریزی..... ۱۴

تئوری منفعت..... ۱۴

تبیین ضرورت نظریه پردازی در حرفه بودجه‌ریزی..... ۱۵

جمعیت فعلی تئوری‌های بودجه‌ریزی..... ۱۸

ادعای سادگی تئوری منفعت..... ۱۹

دعای نزدیک بودن نتیجه محاسبات مطرح شده در این تئوری به واقعیت (عینیت)..... ۲۰

سیر ماضی نظریه بودجه‌ریزی..... ۲۳

الف) ارزش نسبی: سبب اوج برنامه‌ای ارزش‌مندتر است؟..... ۲۴

ب) تجربه و معیار: افزایش هزینه‌ها (تا چه حد در این برنامه ارزش‌مند هزینه کنیم؟)..... ۲۴

ج) اثربخشی نسبی: چگونه می‌توانیم یا چند برنامه غیرمشابه را مقایسه کنیم؟..... ۲۵

سؤالات زیربنایی تئوری منفعت..... ۲۵

معادله اصلی بودجه‌ریزی در تئوری منفعت..... ۲۶

مزایای استفاده از تئوری منفعت..... ۳۱

سؤال..... ۳۴

تمرین..... ۳۶

فصل دوم: خصوصیات کیفی گزارش‌های تهید شد، در آینده بودجه‌ریزی..... ۳۷

مفهوم اهمیت..... ۳۸

بخش اول: خصوصیات کیفی مرتبط با محتوای گزارش‌ها..... ۴۱

قابل اتکاء بودن اطلاعات مندرج در گزارش‌ها..... ۴۱

الف) کامل بودن..... ۴۱

ب) احتیاط..... ۴۲

ج) بی‌طرفی..... ۴۳

د) بیان صادقانه..... ۴۵

مربوط بودن اطلاعات مندرج در گزارش‌ها..... ۴۶

الف) انتخاب خاصه..... ۴۶

ب) ارزش پیش‌بینی‌کنندگی و تأییدکنندگی..... ۴۷

بخش دوم: خصوصیات کیفی مرتبط با نحوه ارائه اطلاعات..... ۴۸

قابل فهم بودن اطلاعات مندرج در گزارش‌ها..... ۴۸

الف. ادغام و طبقه‌بندی اطلاعات..... ۴۸

۵۰. امورستادی.....
۵۱. امور برنامه‌ای.....
۵۱. امور عمرانی.....
۵۱. امور اقتصادی و تأمین مالی.....
۵۵. ب. میزان توان استفاده کننده.....
۵۶. قابل مقایسه بودن.....
- بخش سوم: عوامل محدودکننده خصوصیات کیفی مرتبط با ارائه اطلاعات در فرآیند بودجه‌ریزی.....
۵۷. الف. ملاحظات مربوط به رعایت اصل منفعت هزینه در استخراج اطلاعات مندرج در گزارش‌ها.....
۵۸. به موقع بودن اطلاعات و گزارش‌های تهیه شده.....
۵۸. از نه بن خصوصیات کیفی اطلاعات مندرج در گزارش‌ها.....
- بخش چهارم: ابزارهای بودجه‌ریزی و اهداف مترتب بر هر کدام.....
۶۰. الف. گزارش برآمده و بودجه پیش‌بینی شده.....
۶۳. ب. ابلاغیه برآمده و وجه مصوب.....
۶۵. ج. مقایسه بودجه مصوب عملکرد مالی برنامه‌ای.....
۶۶. د. ایراداتی که بر تئوری منفعت وارد خواهد شد.....
۷۰. ه. عناصر اصلی گزارش در فرآیند بودجه‌ریزی.....
۷۱. سؤال.....

فصل سوم: منابع..... ۷۵

۷۶. دیدگاه تئوری منفعت در خصوص شرط تعادل و حقوق.....
۷۷. منافع.....
۸۱. تعریف منابع.....
۸۱. انواع منابع.....
۸۱. ۱. منابع دولتی.....
۸۲. ۲. منابع حاصل از پیش فروش و فروش نقدی قطعی محصولات.....
۸۳. ۳. منابع حاصل از فروش نسبه محصولات.....
۸۴. ۴. منابع حاصل از فروش دارائی‌های ثابت مشهود و نامشهود.....
۸۴. ۵. منابع حاصل از انواع وام.....
۸۴. ۵-۱. وام دریافتی از بانک یا اشخاص دیگر.....
۸۸. ۵-۲. منابع دریافتی از واحد اصلی به‌عنوان وامی که قرار است به پرسنل داده شود.....
۸۹. ۵-۳. اقساط دریافتی از محل وام‌هایی که به کارکنان پرداخت شده است.....
۹۱. ۵-۴. وام‌هایی که دستگاه به‌عنوان برنامه به جامعه هدف می‌دهد.....
۹۱. ۵-۵. وام اعطایی بانک (یا معرفی مؤسسه خیریه دولتی به‌عنوان برنامه) به جامعه هدف.....
۹۲. ۵-۶. منابعی که نهاد به‌عنوان دستگاه واسط از دولت می‌گیرد و به دستگاه دیگر می‌پردازد.....
۹۶. ۵-۷. مازاد یا کسری اول دوره.....

۹۸.....	۵-۸. مازاد یا کسری طی دوره
۹۸.....	۵-۹. مازاد یا کسری پایان دوره
۱۰۰.....	سؤال
۱۰۲.....	تمرین

فصل چهارم: تعریف مصارف ۱۰۵

۱۰۶.....	مصارف
۱۰۸.....	انواع مصارف
۱۰۸.....	۱. مصارف از محل پیش پرداخت و علی الحساب
۱۱۱.....	پیشنهاد نهایی
۱۱۱.....	۲. مصارف از محل مشارکت دیگران
۱۱۲.....	۳. مصارف انجام شده از محل منابع حاصل از پیش فروش محصولات
۱۱۲.....	ضربه بند مصارف
۱۱۳.....	فصلت‌ها جاری
۱۱۳.....	۱. پرستار
۱۱۶.....	۲. اداری
۱۱۷.....	۳. فعالیت‌های عمومی
۱۱۷.....	۴. فعالیت رد دیون
۱۱۷.....	۵. سرفصل پیشنهادی، تحت عنوان فعال های اقتصادی
۱۳۱.....	سؤال
۱۳۲.....	مسأله

فصل پنجم: گزارشگری فعالیت‌های گروه ۱۳۵

۱۳۶.....	گزارشگری فعالیت‌های گروه در واحدهای تحت کنترل
۱۳۶.....	نقاط ضعف
۱۴۸.....	تمرین

فصل ششم: لزوم توجه کافی به شاخص‌های اثربخشی در کنار شاخص‌های ۱۵۱

۱۵۲.....	تبیین موضوع
۱۵۵.....	۱. شاخص‌های عملکردی
۱۵۵.....	۲. شاخص‌های کلیدی عملکرد
۱۵۶.....	۳. شاخص‌های نتیجه‌ای کلیدی
۱۵۸.....	سؤال
۱۵۹.....	یادداشت:

مقدمه

عقیده حفر این است که ظهور و ماندگاری هر مدل فکری و یا عملی، نیازمند الهام‌گیری از سرچشمه اصلی علم خواهد بود؛ در همین راستا مطلع بحث را از کلام‌الله مجید وام می‌گیریم. ان‌جا که خداوند متعال در سوره «ص» می‌فرماید:

ما آسمان و زمین و آنچه در میان آن‌هاست بیهوده نیافریدیم.^۱

و چه به موقع، دست ذهن پرسشگر انسان ناگاه را می‌گیرد و به سؤال او درخصوص هدف از آفرینش آسمان و زمین، از طریق آیه ۲۰ سوره بقره پاسخ می‌دهد که:

هدف آفرینش آسمان و زمین، آفرینش انسان است.^۲

و باز هم مطابق معمول که تلاش‌های فکری درخصوص هدف از آفرینش انسان به در و دیوار می‌خورد، مراجعه به قرآن راه‌گشا شده و آیات ۹۹ و ۵۶ سوره‌های الحجر^۳ و الذاریات^۴.

هدف از آفرینش انسان را:

رسیدن انسان به یقین، از طریق عبادت.

۱. ص: ۲۷: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾.

۲. بقره: ۲۹. ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ أَسْتَوِي إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾.

۳. حجر: ۹۹. ﴿وَاَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾.

۴. الذاریات: ۵۶. ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِعِبَادَتِي﴾.

عنوان می‌نمایند و همه ما می‌دانیم که خداوند عبادت فرزندی از فرزندان حضرت آدم (ع) را پذیرفت که رنگ خدایی داشت و چه چیزی بهتر از این که اعمالمان رنگ خدایی بگیرد.^۱

بنابراین هر حرفه‌ای از جمله حرفه بودجه‌ریزی رشد و بالندگی خواهد یافت اگر بتواند رنگ خدایی داشته باشد تا در نهایت بتواند رنگ خدایی به تصمیمات ذی‌نفعان بخشد و این مهم میسر نخواهد شد مگر این که در کنار برخورداری هر اقدامی از رنگ خدایی، ابزارها و امکانات پیاده‌سازی نیت خدایی که همان طراحی و تدرین خروجی فکری برای بودجه‌ریزی و بودجه‌بندی می‌باشد فراهم شده باشد؛ طوری که ادوات مشترکی پایه‌ریزی شود تا ذی‌نفعان بتوانند درخصوص مفاهیم مهمی مانند منابع مصروف و ... به اتفاق نظر رسیده، ابزاری طراحی و استفاده نمایند که بتواند موجب بهره‌وری، برچه بیشتر از منابع محدود موجود را میسر نماید.

مؤسسات خیریه و عام‌المنفعه، مساجد، تکایا، بنای متبرکه، دهیاری‌ها، شهرداری‌ها، نهادهای حمایتی و خدماتی، بیمارستان‌ها، بهزیستی، واحدهای اقتصادی عمومی و ... نمونه‌هایی از نهادهایی می‌باشند که می‌توانند براساس مانی مطرح شده در این کتاب به بودجه‌ریزی، اجرا و گزارشگری فعالیت‌های اجرا شده برای استفاده‌کنندگان از گزارش‌ها و ذی‌نفعان و حمایت‌کنندگان خود مبادرت نمایند.

حسن صادقی

۱. سوره بقره: ۱۲۸؛ «مِیْبَعَةُ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ مِیْبَعَةً وَتَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ».